

GABIŲ IR TALENTINGŲ VAIKŲ UGDYMO PROGRAMA

<http://www.gabusvaikai.lt>

TESTAS TĒVAMS

Norintiems išsiaiškinti, ar vaikas gabus, siūlome dr. Davido Weekso sudarytą testą.

Mano vaikas:

- atrodo pernelyg aktyvus, tačiau jo veikla - prasminga;
- mėgsta viską ardyti, kad išsiaiškintų, kaip "tai" veikia;
- daug kalba;
- mėgsta fantazuoti ir pasakoti savo fantazijas;
- stengiasi kuo daugiau sužinoti apie pasaulį;
- mėgsta būti vienas, visada susiranda, ką veikti;
- supranta abstrakčias kategorijas;
- supranta idėjas, kurių jo bendraamžiai nesuvokia;
- mėgsta arba, atvirkščiai, labai nemėgsta išsiskirti (pastarasis bruožas gali trukdyti skleisti gabumams);
- ne visada patenkintas pamokomis;
- labai jautrus, atjautus.

Jeigu daugumą testo teiginių galite atsakyti teigiamai, vadinasi, jūsų vaikas yra gabus ir kūrybingas.

GABUMAI IR SU JAIS SUSIJĘ GALIMI SUNKUMAI

Galios, gebėjimai	Galimi sunkumai
Greitai perima ir atkuria informaciją	Nekantrus, nemėgsta rutinos, nuobodžiauja, pyksta, kai reikia kartoti, atlikti įprastas, dažnai pasikartojančias užduotis.
Smalsus, ieškantis prasmės	Klausinėja trikdančių dalykų, gali domėtis neįprastomis sritimis.
Energingas, aktyvus	Nori pokyčių, neveiklumas jį erzina. Užsiima pernelyg daug veiklų tuo pačiu metu.
Geri kalbiniai gebėjimai, sklandžiai ir aiškiai dėsto savo mintis	Gali būti linkęs pernelyg dominuoti diskusijose; gali būti nekantrus, kai reikia išklausti kitus.
Savo interesų srityje gali dirbti ilgai, susitelkęs	Gali trukdyti bendrai klasės veiklai, jei kiti trukdo jam ar apriboja jo veiklą, gali tuo metu nevykdyti savo pareigų. Kitų gali būti suvokiamas kaip užsispyręs ir nelinkęs bendradarbiauti.
Kitoks nei bendraamžių mokymosi stilius, didesnis tempas	Pyksta, jei nėra pažangos, kai mokyti neįdomu arba stinga motyvacijos – tada tai, ką jis turi daryti, jam atrodo kaip bereikalingas laiko švaistymas.
Pasižymi vidine mokymosi motyvacija	Gali priešintis nurodymams, jei mano, kad jie nesusiję su jo interesais.
Siekia tobulumo	Gali užsibrėžti nerealistiškai aukštus tikslus, jaudintis dėl norimų ir realių pasiekimų neatitikimo, bijo nesėkmės.
Nepriklausomas, neprisitaikėliškas	Gali pernelyg abejoti kitais, nepasiduoti kitų įtakai, gali atstumti tėvus ar savo bendraamžius.
Žino ir suvokia, kad yra kitoks nei kiti jo amžiaus vaikai	Gali jausti socialinę izoliaciją dėl esamų skirtumų, pasižymėti neigiamu savęs vertinimu.
Mėgsta bendrauti su vyresniais vaikais arba suaugusiais žmonėmis	Gali jausti socialinę izoliaciją, jei vyresni vaikai jį atstumia.
Daug tikisi iš savęs ir kitų	Gali būti netolerantiškas, linkęs į perfekcionizmą.
Siekia aiškintis priežastis ir pasekmės ryšius	Nemėgsta ir gali kritikuoti neaiškius ar iracionalius dalykus.

KAIP PAŽINTI GABŲ VAIKĄ

B.Clark, ilgai dirbusi ir stebėjusi gabius vaikus, sudarė klausimų sąrašą, atsakymai į kuriuos padeda tėvams ir pedagogams nustatyti, ar vaikas iš tiesų yra gabus. Į kuo daugiau klausimų atsakysite teigiamai, tuo didesnė tikimybė, kad jūsų darželinukas/pradinukas yra gabus.

Kognityviniai gabumai. Ar vaikas:

- Užduoda daug klausimų?
- Jam įdomus progresas (o ne tik procesas)?
- Gali pažerti daug faktų įvairiomis temomis?
- Yra kodėlčius?
- Labai supyksta, jei įtaria neteisybę?
- Jam įdomios socialinės ir politinės problemos?
- Visada žino, kodėl geriau elgtis taip, kaip jis nori, o ne taip, kaip jūs norit?
- Atsisako rutininių darbų mokykloje (dailyraščio, skaičiavimo ir pan.)?
- Peikia kitų „kvailas“ mintis?
- Labai susierzina (gali savo darbelį sviesti į šiukšlių dėžę, apsverkia), jei jo „kūriny“ nėra tobulas?
- Labiau mėgsta būti vienas, nei su kitais vaikais?

- Dažnai atrodo nuobodžiaujantis ar „be veiklos“?
- Baigia tik dalį užduoties ir nukrypsta į kitą veiklą?
- Gali – jei susidomėjęs – užsiimti viena veikla, nors visi kiti vaikai jau susidomėję kažkuo kitu?
- Nenusėdi vietoje? Nemėgsta ramiai sėdėti kėdėje?
- Užsisvajoja?
- Lengvai supranta naujas idėjas?
- Mėgsta dėlionės?
- Turi savo nuomonę apie tai, kaip turi būti daroma viena ar kita? Nesileidžia perkalbamas?
- Daug kalba?
- Mėgsta metaforas ir abstrakčias mintis?
- Mėgsta diskutuoti?
- **Kūrybiniai gabumai. Ar vaikas:**
- Mėgsta atlikti užduotis kitaip, neįprastai, kūrybingai?
- Turi fantastišką humoro jausmą?
- Mėgsta kaitą rutinoje ir spontanišką veiklą?
- Mėgsta įvairovę ir naujoves?
- Kuria užduotis, kurioms nėra sprendimų? Užduoda klausimus, į kuriuos nėra atsakymų?
- Turi lakią vaizduotę?
- Atrodo, kad niekada nieko nedaro iš eilės?
- **Vadovavimo gabumai. Ar vaikas:**
- Organizuoja ir vadovauja veiklai?
- Nebijo pavojų?
- Atrodo „pasikėlęs“, pasitikintis savimi?
- Mėgsta priimti sprendimus?
- Susirenka informaciją iš kelių šaltinių?
- **Gabumai laisviesiems menams. Ar vaikas:**
- Įgyja ir demonstruoja muzikinius, šokio, vaidybos ir dailės gabumus, nors ir niekas jo to nemokė?
- Kuria vis naujų būdų save išreikšti? Eksperimentuoja?
- Pastebi smulkmenas (muzikoje, piešiniuose ir pan.)?
- Išsiskiria aštriais pojūčiais?

GABIŲ VAIKŲ TIPAI

- **sėkmingieji (lengvai atpažįstami)**, tai maždaug apie 90 proc. vaikų, priklausančių šiai grupei, yra identifikuoti gabiųjų programose. Jie gerai mokosi ir gali laimėti aukštų įvertinimų pasiekimų;
- **išsiskiriantys (sunkiai atpažįstami)** – tai mokiniai, kurių aukštas kūrybingumo lygis gali atrodyti kaip užsispyrimas, netaktiškumas ar net sarkazmas. Šie vaikai dažnai abejoja dėl autoriteto, gali pateikti mokytojui iššūkį prieš visą klasę. Jie nepaklūsta sistemai ir neišmoksta naudotis savo pranašumu. Jie beveik nesulaukia pripažinimo ir jų sąveika mokykloje ir namie dažnai būna konfliktiška;
- **„pogrindiniai“ (sunkiai atpažįstami)**, tai vidurinių mokyklų merginos, kartais ir vaikinai, norintys paslėpti savo gabumus. Merginos dažniau slepia savo talentus todėl, kad jas labiau priimtų negabios bendraamžės;
- išmestieji (sunkiai atpažįstami) – šie mokiniai pyksta ant suaugusių ir savęs pačių, nes ugdymo sistema neatliepia jų poreikių. Jie jaučiasi atstumti ir gali savo pyktį reikšti destruktiviai. Dažniausiai šio tipo ugdytiniai pasižymi neįprastais interesais ir bando siekti savo talentų pripažinimo srityse už mokyklos ribų. Ugdymo institucija jiems atrodo nereikalinga, nereikšminga, o galbūt net priešiška;
- **priskiriami išmestiesiems (sunkiai atpažįstami)** – apima gabius vaikus, kurie pasižymi fizinėmis, emocinėmis ar mokymosi negalėmis;

savarankiškai siekiantys mokslo (atpažįstami) – šių vaikų gebėjimus mokytojai ir tėvai pastebi labai anksti. Mokiniai pasitiki savimi, siekia žinių ir nori mokytis. Yra gerbiami suaugusių ir bendraamžių, dažnai pasižymi lyderio gebėjimais bendruomenėje.

Pagalba, patarimai:

1. Mokyklos psichologas
2. PPT psichologas Radviliškyje (vertina, ištiria vaiko intelektą. Jei intelekto koeficientas virš 130 - vaikas laikomas gabiu)

Gabių vaikų akademija (GVA) – tai ankstyvojo (pradinio) neformalaus gabių vaikų ugdymo programa.

<http://www.gabiuvaikuakademija.lt/>

Nacionalinė moksleivių akademija (NMA) – tai papildomo ugdymo institucija, skirta mokslui ir muzikai gabiems Lietuvos vaikams. Priimami 12-13 metų moksleiviai.

<http://www.nmakademija.lt/>